

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (drugi senat)

z dne 20. januarja 2016*

„Pritožba — Konkurenca — Omejevalni sporazumi — Člen 101(1) PDEU — Trg močnostnih transformatorjev — Ustni sporazum o razdelitvi trgov („Gentlemen’s Agreement“) — Omejevanje konkurence ‚zaradi cilja‘ — Ovire pri vstopu — Domneva o sodelovanju pri nezakonitem omejevalnem sporazumu — Globe — Smernice o načinu določanja glob (2006) — Točka 18“

V zadevi C-373/14 P,

zaradi pritožbe na podlagi člena 56 Statuta Sodišča Evropske unije, vložene 31. julija 2014,

Toshiba Corporation s sedežem v Tokiu (Japonska), ki jo zastopajo J. MacLennan, solicitor, A. Schulz, odvetnik, J. Jourdan in P. Berghe, odvetnika,

pritožnica,

druga stranka v postopku je

Evropska komisija, ki jo zastopajo F. Ronkes Agerbeek, J. Norris-Usher in K. Mojzesowicz, agenti, z naslovom za vročanje v Luxembourg,

tožena stranka v postopku na prvi stopnji,

SODIŠČE (drugi senat),

v sestavi R. Silva de Lapuerta, predsednica prvega senata v funkciji predsednice drugega senata, J. L. da Cruz Vilaça (poročevalec), A. Arabadžiev, C. Likurgos in J.-C. Bonichot, sodniki,

generalni pravobranilec: M. Wathelet,

sodna tajnica: L. Hewlett, glavna administratorica,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 29. aprila 2015,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 25. junija 2015

izreka naslednjo

* Jezik postopka: angleščina.

Sodbo

- 1 Družba Toshiba Corporation (v nadaljevanju: Toshiba) s pritožbo predlaga razveljavitev sodbe Splošnega sodišča Evropske unije z dne 21. maja 2014, Toshiba/Komisija (T-519/09, EU:T:2014:263, v nadaljevanju: izpodbijana sodba), s katero je to zavrnilo njeno tožbo za razglasitev ničnosti Odločbe Evropske komisije C(2009) 7601 final z dne 7. oktobra 2009 v zvezi s postopkom na podlagi člena 81 ES (Zadeva COMP/39.129 – Močnostni transformatorji) (v nadaljevanju: sporna odločba).

Pravni okvir

- 2 Člen 23(2)(a) Uredbe Sveta (ES) št. 1/2003 z dne 16. decembra 2002 o izvajanju pravil konkurence iz členov 81 [ES] in 82 [ES] (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 8, zvezek 2, str. 205) določa:

„Komisija lahko podjetjem in podjetniškem združenjem z odločbo naloži globe, kadar naklepno ali iz malomarnosti:

(a) kršijo člen 81 [ES] ali člen 82 [ES] [...]

[...]“

- 3 V točki 4 Smernic o načinu določanja glob, naloženih v skladu s členom 23(2)(a) Uredbe št. 1/2003 (UL 2006, C 210, str. 2, v nadaljevanju: Smernice iz leta 2006) je določeno:

„[...] Globe naj bi imele zadosten odvračalni učinek, ne le zaradi preganjanja zadevnih podjetij (posebni odvračilni učinek), ampak tudi zaradi odvračanja drugih podjetij od prevzemanja ravnanja, ki bi bilo v nasprotju s členoma 81 [ES] in 82 [ES], ali od nadaljevanja takega ravnanja (splošni odvračilni učinek).“

- 4 V točki 13 Smernic iz leta 2006 je določeno:

„Za določitev osnovnega zneska globe, ki se naloži, bo Komisija uporabila vrednost prodaje blaga ali storitev podjetja, neposredno ali posredno [...] povezane s kršitvijo, v upoštevnem geografskem območju znotraj ozemlja [Evropskega gospodarskega prostora (EGP)]. Komisija bo običajno uporabila prodajo podjetja v zadnjem celem poslovnem letu njegove udeležbe pri kršitvi [...]“

- 5 V točki 18 Smernic iz leta 2006 je navedeno:

„Kadar geografski obseg kršitve presega ozemlje [EGP] (na primer pri svetovnih kartelih), zadevna prodaja podjetja znotraj EGP ne more ustrezno prikazati teže vsakega podjetja pri kršitvi. To se lahko zgodi zlasti pri svetovnih sporazumih o razdelitvi trga.

V takih okoliščinah lahko Komisija, da bi se upoštevali skupna razsežnost zadevne prodaje v EGP in sorazmerna teža vsakega podjetja pri kršitvi, oceni skupno vrednost prodaje blaga ali storitev, povezane s kršitvijo, v upoštevnem geografskem območju (obsežnejšem od EGP), določi delež prodaje vsakega podjetja, udeleženega pri kršitvi, na tem trgu in uporabi ta delež glede na skupno vrednost prodaje teh podjetij znotraj EGP. Rezultat se bo uporabil kot vrednost prodaje za določitev osnovnega zneska globe.“

Dejansko stanje in sporna odločba

- 6 Ta zadeva se nanaša na sektor močnostnih transformatorjev, avtotransformatorjev in vzporednih dušilk z območjem napetosti najmanj 380 kV. Močnostni transformator je pomemben električni sestavni del za zmanjševanje ali povečevanje napetosti v električnem tokokrogu.
- 7 Družba Toshiba je japonska družba, ki deluje večinoma na treh področjih dejavnosti: digitalni proizvodi, elektronski aparati in komponente ter infrastrukturni sistemi.
- 8 Kar zadeva dejavnosti te družbe v sektorju močnostnih transformatorjev, je treba v obdobju, ki ga je upoštevala Komisija pri preiskavi, to je od 9. junija 1999 do 15. maja 2003, ločiti dve fazi. Od 9. junija 1999 do 30. septembra 2002 je družba Toshiba v tem sektorju delovala prek svoje odvisne družbe Power System Co. Od 1. oktobra 2002 je dejavnost pritožnice vodila družba TM T&D, skupno podjetje družb Toshiba in Mitsubishi Electric, v katerem sta ti podjetji združili proizvodnjo močnostnih transformatorjev.
- 9 Komisija se je 30. septembra 2008 odločila začeti postopek v zvezi s trgov močnostnih transformatorjev. Obvestilo o ugotovitvah o možnih kršitvah je bilo sprejeto 20. novembra 2008. Družba Toshiba je nanj odgovorila 19. januarja 2009. Zaslišanje je potekalo 17. februarja 2009.
- 10 Komisija je v sporni odločbi ugotovila, da je družba Toshiba v obdobju od 9. junija 1999 do 15. maja 2003 sodelovala pri nezakonitem omejevalnem sporazumu, ki je vključeval celotno ozemlje EGP in Japonske. Evropski in japonski proizvajalci močnostnih transformatorjev so v okviru tega omejevalnega sporazuma sklenili ustni dogovor, katerega cilj je bil spoštovanje trgov na ozemlju vsake od navedenih dveh skupin proizvajalcev transformatorjev, tako da druga skupina na njem ni prodajala (v nadaljevanju: gentlemen's agreement).
- 11 Komisija je ta gentlemen's agreement opredelila za „omejevanje konkurence zaradi cilja“. V točkah od 165 do 169 sporne odločbe je ta institucija preučila in nazadnje zavrnila trditev nekaterih podjetij iz zadevnega postopka, da ta omejevalni sporazum ni vplival na konkurenco, saj japonski in evropski proizvajalci niso bili konkurenti zaradi nepremostljivih ovir pri vstopu na trg EGP.
- 12 Kar zadeva organizacijo, ki jo je vzpostavil gentlemen's agreement, je Komisija navedla, da je morala vsaka skupina proizvajalcev imenovati eno podjetje, ki je prevzelo vlogo tajnika. Ugotovila je še, da je sporazum o razdelitvi trgov dopolnjeval še sporazum, katerega namen je bil tajnika ene od skupin obvestiti o razpisih z ozemlja druge skupine, da bi jih bilo mogoče predodeliti.
- 13 Komisija je poleg tega ugotovila, da so se podjetja v upoštevnem obdobju, to je od 9. junija 1999 do 15. maja 2003, sestajala enkrat ali dvakrat na leto. Sestanki so potekali od 9. do 11. junija 1999 v Malagi (Španija), 29. maja 2000 v Singapurju, od 29. oktobra do 1. novembra 2000 v Barceloni (Španija), 29. in 30. maja 2001 v Lizboni (Portugalska), 18. in 19. februarja 2002 v Tokiu, 26. in 27. septembra 2002 na Dunaju (Avstrija) (v nadaljevanju: dunajski sestanek) ter 15. in 16. maja 2003 v Zürichu (v nadaljevanju: züriški sestanek). Po navedbah Komisije so bili ti sestanki organizirani zlasti zaradi potrjevanja gentlemen's agreement.
- 14 Glede na vse navedeno je Komisija ugotovila, da je družba Toshiba kršila člen 81 ES in člen 53 Sporazuma o Evropskem gospodarskem prostoru z dne 2. maja 1992 (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 11, zvezek 52, str. 3) in ji zato naložila globo v višini 13,2 milijona EUR. Sporna odločba se ni nanašala na družbi TM T&D in Mitsubishi Electric.

Postopek pred Splošnim sodiščem in izpodbijana sodba

- 15 Družba Toshiba je 23. decembra 2009 v sodnem tajništvu Splošnega sodišča vložila tožbo, s katero je predlagala razglasitev ničnosti sporne odločbe, pri čemer se je sklicevala na štiri tožbene razloge.
- 16 Splošno sodišče je, potem ko je zavrnilo vse navedene tožbene razloge, tožbo v celoti zavrnilo kot neutemeljeno.

Predlogi strank pred Sodiščem

- 17 Družba Toshiba Sodišču predlaga, naj:
- razveljavi izpodbijano sodbo in za nično razglasi sporno odločbo;
 - podredno, zadevo vrne v razsojanje Splošnemu sodišču, in
 - Komisiji naloži plačilo stroškov postopka na prvi stopnji in pritožbenega postopka.
- 18 Komisija Sodišču predlaga, naj:
- pritožbo zavrne in
 - družbi Toshiba naloži plačilo stroškov postopka.

Pritožba

Prvi pritožbeni razlog

Navedbe strank

- 19 Družba Toshiba s prvim pritožbenim razlogom, ki se nanaša na točki 230 in 231 izpodbijane sodbe, trdi, da je Splošno sodišče napačno uporabilo pravo s tem, da je gentlemen's agreement opredelilo za „omejevanje konkurence zaradi cilja“, pri čemer se je oprlo na potencialni konkurenčni odnos, ki naj bi obstajal med japonskimi in evropskimi proizvajalci. Ker pa stranke omejevalnega sporazuma niso bile potencialni konkurenti, Splošno sodišče ni moglo ugotoviti, da gre za omejevanje konkurence zaradi cilja. Družba Toshiba meni, da je Splošno sodišče napačno sklepalo, da obstaja tak potencialni konkurenčni odnos, iz tega, da, prvič, ni bilo nepremostljivih ovir pri vstopu na trg EGP, in drugič, da je obstajal gentlemen's agreement.
- 20 Družba Toshiba glede neobstoja nepremostljivih ovir pri vstopu na trg EGP navaja, da to merilo ni ustrezno za dokaz, da med japonskimi in evropskimi proizvajalci obstaja potencialni konkurenčni odnos. V ta namen bi moralo Splošno sodišče v tem primeru dokazati, da so imeli japonski proizvajalci dejanske in konkretne možnosti za vstop na trg EGP in da je tak vstop zanje pomenil ekonomsko uspešno strategijo. V tem primeru pa bi bil zaradi značilnosti in delovanja trga močnostnih transformatorjev kakršen koli vstop na trg EGP ekonomsko neuspešen.
- 21 Družba Toshiba glede gentlemen's agreement meni, da je Splošno sodišče s tem, da se je v dokaz potencialne konkurence med japonskimi in evropskimi proizvajalci oprlo na ta gentlemen's agreement, ustvarilo neizpodbojno pravno domnevo, da se dve podjetji, če skleneta kakršen koli sporazum, samodejno šteje za potencialna konkurenta in tako Komisijo osvobodilo dokaznega bremena v zvezi s tem.

22 Komisija meni, da je treba trditve pritožnice zavriniti kot neutemeljene.

Presoja Sodišča

23 Splošno sodišče je v točki 228 izpodbijane sodbe ugotovilo, da je Komisija pravilno štela, da je treba sporazum, kot je gentlemen's agreement, ki se nanaša na razdelitev trgov, šteti za „omejevanje zaradi cilja“.

24 V zvezi s tem je treba opozoriti, da mora biti „cilj oziroma posledica“ sporazuma, da bi bil zajet s prepovedjo iz člena 101(1) PDEU, preprečevanje, omejevanje ali izkrivljanje konkurence na notranjem trgu. Na podlagi ustaljene sodne prakse Sodišča od sodbe LTM (56/65, EU:C:1966:38) dalje je treba zaradi možnosti izbire, ki jo vsebuje ta pogoj in označuje veznik „ali“, najprej preučiti cilj sporazuma (sodba ING Pensii, C-172/14, EU:C:2015:484, točka 30).

25 Če je tako dokazan protikonkurenčni cilj sporazuma, ni treba ugotavljati njegovih učinkov na konkurenco (glej v tem smislu sodbi T-Mobile Netherlands in drugi, C-8/08, EU:C:2009:343, točki 28 in 30, ter GlaxoSmithKline Services in drugi/Komisija in drugi, C-501/06 P, C-513/06 P, C-515/06 P in C-519/06 P, EU:C:2009:610, točka 55).

26 Glede opredelitve ravnanja za omejevanje zaradi cilja je iz sodne prakse Sodišča razvidno, da so nekatere vrste dogovarjanja med podjetji za konkurenco tako škodljive, da je mogoče šteti, da ugotavljanje njihovih posledic ni potrebno (sodba ING Pensii, C-172/14 P, EU:C:2015:484, točka 31). Ta sodna praksa se nanaša na dejstvo, da je mogoče nekatere oblike dogovarjanja med podjetji že zaradi njihove narave obravnavati kot škodljive za dobro delovanje običajnega konkurenčnega trga (sodba CB/Komisija, C-67/13 P, EU:C:2014:2204, točka 50).

27 Sodna praksa Sodišča je tudi določena tako, da je treba za preučitev, ali je sporazum med podjetji tako škodljiv, da se šteje za „omejevanje konkurence zaradi cilja“ v smislu člena 101(1) PDEU, upoštevati vsebino njegovih določb, cilje, ki se želijo z njim doseči, ter pravni in gospodarski okvir, v kateri je umeščen (sodba ING Pensii, C-172/14 P, EU:C:2015:484, točka 33).

28 Sodišče je tako že razsodilo, da so sporazumi o razdelitvi trgov posebno hude kršitve konkurence (glej v tem smislu sodbi Solvay Solexis/Komisija, C-449/11 P, EU:C:2013:802, točka 82, ter YKK in drugi/Komisija, C-408/12 P, EU:C:2014:2153, točka 26). Sodišče je tudi štelo, da gre pri sporazumih, s katerimi se stremi k razdelitvi trgov, za cilj omejevanja konkurence in da so zajeti s kategorijo sporazumov, izrecno prepovedanih s členom 101(1) PDEU, in da takega cilja ni mogoče utemeljiti z analizo gospodarskega okvira, v kateri je zadevno protikonkurenčno ravnanje umeščeno (sodba Siemens in drugi/Komisija, C-239/11 P, C-489/11 P in C-498/11 P, EU:C:2013:866, točka 218).

29 Glede takih sporazumov lahko tako analiza gospodarskega in pravnega okvira, v kateri je ravnanje umeščeno, vključuje, le kar se izkaže za nujno potrebno, da bi se ugotovil obstoj omejevanja konkurence zaradi cilja.

30 Družba Toshiba v obravnavani zadevi trdi, da je Splošno sodišče napačno uporabilo pravo s tem, da je štelo, da je gentlemen's agreement „omejevanje konkurence zaradi cilja“, ne da bi prej preverilo, ali je za japonske proizvajalce morebiten vstop na trg EGP ekonomsko uspešna strategija.

31 V zvezi s tem je treba navesti, da je Splošno sodišče preizkusilo trditev družbe Toshiba, da gentlemen's agreement ne omejuje konkurence v EGP, ker evropski in japonski proizvajalci niso konkurenti na evropskem trgu. V tem okviru je Splošno sodišče, prvič, v točki 230 izpodbijane sodbe ugotovilo, ker se člen 101 PDEU nanaša tudi na potencialno konkurenco, lahko gentlemen's agreement omejuje konkurenco, razen če obstajajo nepremostljive ovire pri vstopu na evropski trg, s katerimi je izključena vsakršna potencialna konkurenca od japonskih proizvajalcev.

- 32 Drugič, Splošno sodišče je v točkah 232 in 233 izpodbijane sodbe ugotovilo, da teh ovir ni mogoče šteti za nepremostljive, kar dokazuje dejstvo, da je družba Hitachi sprejela projekte strank, ki so v Evropi.
- 33 Splošno sodišče je v točki 231 izpodbijane sodbe tudi ugotovilo, da gentlemen's agreement pomeni „močan indic [...] obstoj[a] konkurenčnega odnosa“ med kategorijama proizvajalcev, kar je, kot v točki 100 sklepnih predlogov navaja generalni pravobranilec, element upoštevnega gospodarskega in pravnega okvira.
- 34 Analiza, ki jo je tako opravilo Splošno sodišče, je v skladu z merili iz točk od 24 do 29 te sodbe, da bi se dokazalo, da ima kršitev člena 101(1) PDEU značilnost omejevanja konkurence zaradi cilja, ne da bi bilo treba opraviti podrobnejšo analizo upoštevnega gospodarskega in pravnega okvira.
- 35 Vsekakor je treba ugotoviti, da družba Toshiba s trditvami, da je Splošno sodišče napačno ugotovilo, da ovire pri vstopu na evropski trg niso bile nepremostljive in da je zato obstajala potencialna konkurenca med evropskimi in japonskimi proizvajalci na tem trgu, graja presojo dejstev, ki jo je opravilo Splošno sodišče, kar pa, če niso očitno izkrivljena dejstva in s pridržkom analize, ki jo je treba opraviti v okviru drugega pritožbenega razloga v tej sodbi, ne spada pod nadzor Sodišča, ki mu je bila zadeva predložena v okviru pritožbe.
- 36 Zato je treba prvi pritožbeni razlog družbe Toshiba zavrni.

Drugi pritožbeni razlog

Trditve strank

- 37 Družba Toshiba z drugim pritožbenim razlogom, s katerim graja preudarke Splošnega sodišča v točki 233 izpodbijane sodbe, navaja, da je to izkrivilo vsebino dopisa družbe Hitachi. Družba Toshiba namreč meni, da je družba Hitachi sicer podala le splošno izjavo, s katero ni več izpodbijala obstoja gentlemen's agreement, vendar je Splošno sodišče iz tega sklevalo, da je ta družba priznala sprejetje treh projektov evropskih strank za njene transformatorje.
- 38 Splošno sodišče brez izkrivljanja pomena dopisa družbe Hitachi ne bi moglo ugotoviti, da ovire pri vstopu na trg EGP niso bile nepremostljive, tako da v tem primeru ne bi bilo mogoče dokazati kršitve člena 101(1) PDEU.
- 39 Komisija predlaga, naj se ta pritožbeni razlog zavrne.

Presoja Sodišča

- 40 Spomniti je treba, da je v skladu z ustaljeno sodno prakso Sodišča edino Splošno sodišče pristojno za ugotavljanje in presojo dejanskega stanja ter načeloma za presojo dokazov, ki jih je sprejelo za utemeljitev tega dejanskega stanja. Če so bili namreč ti dokazi pravilno pridobljeni in če so bila spoštovana splošna načela prava ter postopkovna pravila glede dokaznega bremena in izvajanja dokazov, je le Splošno sodišče pristojno za presojo vrednosti, ki jo je treba pripisati predloženim dokazom. Ta presoja torej razen v primeru izkrivljanja teh elementov ni pravno vprašanje, ki bi bilo predmet nadzora Sodišča.
- 41 Izkrivljanje mora, da bi ga Sodišče lahko obsodilo, očitno izhajati iz listin v spisu, ne da bi bilo treba opraviti nove presoje dejanskega stanja in dokazov.
- 42 Iz preučitve dopisa družbe Hitachi ni razvidno, kot navaja generalni pravobranilec v točki 108 sklepnih predlogov, da je Splošno sodišče izkrivilo upoštevna dejstva, ki izhajajo iz tega dopisa.

- 43 Družba Hitachi se namreč v dopisu ni le odpovedala vsakršnemu izpodbijanju obstoja gentlemen's agreement, kot to zatrjuje družba Toshiba. Nasprotno, iz besedila dopisa družbe Hitachi je razvidno, da ta družba sprejema „ugotovitve [Komisije] o obstoju in obsegu gentlemen's agreement, kot so bile navedene v obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah“. Navesti je treba, kot je poudaril generalni pravobranilec v točki 108 sklepnih predlogov, da je bilo vprašanje sklenitve treh pogodb v EGP družbe Hitachi izpostavljeno že v obvestilu o ugotovitvah o možnih kršitvah.
- 44 Iz tega je razvidno, da Splošno sodišče z razlago v točki 233 izpodbijane sodbe nikakor ni očitno izkrivilo dopisa družbe Hitachi.
- 45 Tudi če bi Splošno sodišče izkrivilo vsebino dopisa družbe Hitachi, to nikakor ne bi moglo omajati ugotovitve, da je Komisija pravno zadostno dokazala, da ovire pri vstopu na evropski trg niso bile nepremostljive.
- 46 Ta ugotovitev namreč ne temelji zgolj na izjavah družbe Hitachi, omenjenih v točki 37 te sodbe, temveč tudi na drugih elementih. Splošno sodišče je tako, prvič, v točki 225 izpodbijane sodbe navedlo, da je Komisija v točki 168 obrazložitve sporne odločbe navedla razloge, iz katerih ovire pri vstopu na trg niso bile nepremostljive, in sicer, najprej, da je korejsko podjetje Hyundai pred kratkim vstopilo na evropski trg ter, nato, da so imeli japonski proizvajalci v Združenih državah Amerike znatno prodajo in da zadevna podjetja niso predložila nobenega dokaza, da so se ovire pri vstopu na ameriški trg zelo razlikovale od ovir pri vstopu na evropski trg. Teh ugotovitev pritožnica v okviru te pritožbe ni izpodbijala.
- 47 Drugič, Splošno sodišče je v točki 231 izpodbijane sodbe razsodilo, da je obstoj gentlemen's agreement trditev, ki povzroča resne pomisleke o verjetnosti teze pritožnice, da so bile ovire pri vstopu na evropski trg nepremostljive. Kot je namreč v isti točki pravilno navedlo Splošno sodišče, je malo verjetno, da bi japonski in evropski proizvajalci sklenili sporazum o razdelitvi trgov, če ne bi bili vsaj potencialni konkurenti.
- 48 Ob upoštevanju navedenega je treba drugi pritožbeni razlog zavriniti.

Tretji pritožbeni razlog

Navedbe strank

- 49 Tretji pritožbeni razlog ima tri dele. Družba Toshiba s prvim delom navaja, prvič, da izpodbijana sodba temelji na protislovni obrazložitvi glede analize njenega sodelovanja pri omejevalnem sporazumu, in drugič, da je Splošno sodišče izkrivilo dokaze, ki jih je v tem okviru uporabilo, to so zapisnik z dunajskega sestanka, interni zapis gospoda M. iz družbe Fuji in pojasnilo družbe Fuji v zvezi s tem sestankom (v nadaljevanju, skupaj: sporni dokumenti). Družba Toshiba meni, da je Splošno sodišče, čeprav je v točki 208 izpodbijane sodbe pravilno ugotovilo, da se je pritožnica zaradi ustanovitve družbe TM T&D na dunajskem sestanku odpovedala udeležbi na prihodnjih sestankih, v točkah 209 in 211 izpodbijane sodbe vseeno razsodilo, da obstajajo dvomi glede sodelovanja družbe Toshiba pri gentlemen's agreement, saj je to odvisno od tega, ali bo družba TM T&D stranka tega gentlemen's agreement. Splošno sodišče naj bi si torej nasprotovalo, saj je bil po dunajskem sestanku edini element, ki je ostal nedorečen, sodelovanje družbe TM T&D na prihodnjih sestankih in pri gentlemen's agreement, ne pa družbe Toshiba kot posamično podjetje.
- 50 Drugi del, ki v bistvu zadeva ugotovitve iz točk 213, 218 in 220 izpodbijane sodbe, se nanaša na to, da je Splošno sodišče domnevno napačno uporabilo merilo „javnega distanciranja“, saj naj bi se to sodišče oprlo na dejstvo, da je bil gentlemen's agreement potrjen na dunajskem sestanku, da bi izključilo vsakršno možnost, da se je družba Toshiba na tem sestanku javno distancirala od tega sporazuma.

Splošno sodišče bi moralo sklepati nasprotno, in sicer, da se je družba Toshiba odpovedala sodelovanju pri omejevalnem sporazumu po dunajskem sestanku, saj se ta ni udeležila züriškega sestanka.

- 51 S tretjim delom družba Toshiba očita Splošnemu sodišču, da je kršilo načelo osebne odgovornosti, saj je štelo, da je pritožnica tudi po ustanovitvi družbe TM T&D še naprej sodelovala pri omejevalnem sporazumu, čeprav je po tej ustanovitvi družba Toshiba izstopila iz zadevnega trga. V zvezi s tem družba Toshiba izpodbija zlasti ugotovitve Splošnega sodišča v točkah od 218 do 221 izpodbijane sodbe, saj naj bi to sodišče storilo napako v bistvu s trditvijo, da je bila udeležba pritožnice pri kršitvi do züriškega sestanka razvidna iz tega, da je ta „dala drugim udeležencem vedeti, da ona ali družba TM T&D še vedno sodeluje pri gentlemen’s agreement“, ne da bi konkretno preverilo, ali je bila družba Toshiba prisotna na tem sestanku.
- 52 Komisija meni, da je treba ta pritožbeni razlog zavrni.

Presoja Sodišča

– Prvi del tretjega pritožbenega razloga

- 53 Prvič, glede očitka družbe Toshiba, ki ga je navedla v okviru prvega dela tretjega pritožbenega razloga in ki se nanaša na protislovno obrazložitev, je treba ugotoviti, da ta temelji na napačnem razumevanju izpodbijane sodbe.
- 54 Splošno sodišče je v točki 208 izpodbijane sodbe na podlagi spornih dokumentov res ugotovilo, da je treba o posamičnem sodelovanju družbe Toshiba pri gentlemen’s agreement po dunajskem sestanku zaradi ustanovitve družbe TM T&D še odločiti. Splošno sodišče je glede tega v točki 209 te sodbe ugotovilo, da je mogoče iz spornih dokumentov sklepati, da so po dunajskem sestanku obstajali „dvomi glede prihodnjega sodelovanja pritožnice pri gentlemen’s agreement in glede njegovega nadaljevanja in [...] da bi bilo treba organizirati prihodnji sestanek, na katerem bi bilo treba razpravljati o tem vprašanju“.
- 55 Vendar so, najprej, podjetja, ki so sodelovala pri omejevalnem sporazumu, kot je razvidno iz te točke 208, menila, da ohranitev gentlemen’s agreement brez sodelovanja pritožnice nima smisla. Splošno sodišče je lahko nato v točki 211 izpodbijane sodbe ugotovilo, da so udeleženci dunajskega sestanka potrdili gentlemen’s agreement in pravila obveščanja o projektih, ki so zajeti s tem omejevalnim sporazumom.
- 56 Iz vsega navedenega izhaja, da je Splošno sodišče, ne da bi si nasprotovalo, v točki 213 izpodbijane sodbe v bistvu odločilo, da iz spornih dokumentov ni mogoče sklepati, da je namen družbe Toshiba, da se distancira od gentlemen’s agreement, od dunajskega sestanka dokazan in da so ga drugi udeleženci tega sestanka nedvoumno razumeli, saj je iz teh dokumentov tudi razvidno, da ne bi imelo nobenega smisla nadaljevati z omejevalnim sporazumom ob upoštevanju tega, da stranke menijo, da je sodelovanje družbe Toshiba pri tem omejevalnem sporazumu pomembno. Prvi del tretjega pritožbenega razloga je zato treba v delu, v katerem se nanaša na protislovno obrazložitev, zavrni.
- 57 Drugič, iz spornih dokumentov glede trditve, da je Splošno sodišče izkrivilo njihov pomen, nikakor ni razvidno, da je družba Toshiba po dunajskem sestanku izstopila iz gentlemen’s agreement. Kot je ugotovil generalni pravobranilec v točkah od 119 do 121 sklepnih predlogov, je namreč, najprej, iz internega zapisa v zvezi z dunajskim sestankom, ki ga je izdelal gospod M. iz družbe Fuji razvidno, da je bilo treba po ustanovitvi družbe TM T&D o sodelovanju družbe Toshiba na sestankih še odločiti. Res je, da je iz pojasnila, ki ga je oblikovala družba Fuji v zvezi s tem sestankom, razvidno, da „je družba Toshiba zavrnila možnost, da bi se udeleževala sestankov po ustanovitvi družbe TM T&D

(medtem ko se jih družba Mitsubishi ne udeležuje)“. Vendar je v tem pojasnilu navedeno tudi, „ker družba Mitsubishi ne sodeluje več na teh sestankih, bi bilo treba odločiti o tem, ali bo družbi TM T&D dovoljeno sodelovati na teh sestankih“.

58 Nato je iz zapisnika dunajskega sestanka jasno razvidno, da bi bilo treba o vprašanju sodelovanja družbe Toshiba na prihodnjih sestankih odločiti „relativno hitro“ in da bi moralo biti to vprašanje glavna točka naslednjega sestanka. Zato ni mogoče šteti, da je Splošno sodišče izkrivilo dokaze, ki jih je imelo na voljo.

59 Zato ni mogoče šteti, da je obrazložitev Splošnega sodišča protislovna ali da je to izkrivilo dokaze, ki jih je imelo na voljo. Glede na navedeno je treba prvi del tretjega pritožbenega razloga zavrni.

– Drugi del tretjega pritožbenega razloga

60 Družba Toshiba z drugim delom tretjega pritožbenega razloga Splošnemu sodišču v bistvu očita, da ni ugotovilo, da se je ta družba na dunajskem sestanku distancirala od gentlemen's agreement, čeprav je podala izjave na tem sestanku in ni sodelovala na züriškem sestanku.

61 V zvezi s tem je treba spomniti, da zadostuje, da Komisija dokaže, da je zadevno podjetje sodelovalo na sestankih, na katerih so bili sklenjeni protikonkurenčni sporazumi, ne da bi jim očitno nasprotovalo, da bi v zadostni meri dokazala sodelovanje tega podjetja pri omejevalnem sporazumu. Če je bilo sodelovanje na teh sestankih ugotovljeno, mora to podjetje predložiti indice, ki lahko dokažejo, da je bilo njegovo sodelovanje na omenjenih sestankih brez kakršnega koli protikonkurenčnega cilja, tako da izkaže, da je konkurentom pokazalo, da na teh sestankih sodeluje z drugačnim namenom kot oni (sodba Aalborg Portland in drugi/Komisija, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P in C-219/00 P, EU:C:2004:6, točka 81).

62 Pri presoji, ali se je podjetje dejansko distanciralo, pa je za presojo, ali se je zadevno podjetje hotelo distancirati od nezakonitega dogovora, odločilno, kako drugi udeleženci omejevalnega sporazuma razumejo namen tega podjetja (sodba Archer Daniels Midland/Komisija, C-510/06 P, EU:C:2009:166, točka 120).

63 V tem okviru je treba navesti, da pojem „javnega distanciranja“ odraža dejanske okoliščine, katerih obstoj za vsak posamezni primer ugotovi Splošno sodišče, pri čemer upošteva več dogodkov, ki sovpadajo, in indicev, ki so mu bili predloženi, ter nato splošno presojo vseh upoštevni dokazov in indicev. Če so bili ti dokazi pravilno pridobljeni, če so bila spoštovana splošna pravna načela ter postopkovna pravila glede dokaznega bremena in izvajanjem dokazov, dokazno vrednost predloženih elementov presodi zgolj Splošno sodišče. Ta presoja torej, razen izkrivljanja teh dokazov, ne pomeni pravnega vprašanja, ki bi bilo predmet nadzora Sodišča (glej zlasti sodbo Comap/Komisija, C-290/11 P, EU:C:2012:271, točka 71).

64 V tem primeru je treba ugotoviti, da je Splošno sodišče v točki 208 izpodbijane sodbe najprej sprejelo, da na podlagi analize spornih dokumentov obstajajo dvomi glede udeležbe družbe Toshiba pri kršitvi po dunajskem sestanku in da stranke omejevalnega sporazuma niso imele interesa ohraniti gentlemen's agreement brez sodelovanja pritožnice.

65 Splošno sodišče je nato v točki 209 izpodbijane sodbe iz spornih dokumentov sklepalo, da je bilo treba o vprašanju prihodnjega sodelovanja družbe Toshiba pri omejevalnem sporazumu in njegovi ohranitvi razpravljati na prihodnjem sestanku.

- 66 Splošno sodišče je v točki 211 izpodbijane sodbe nazadnje ugotovilo, da je iz spornih dokumentov razvidno, da so podjetja, ki so sodelovala na dunajskem sestanku in med katerimi je bila družba Toshiba, potrdila gentlemen's agreement in pravila obveščanja o projektih, ki so bili zajeti s tem omejevalnim sporazumom.
- 67 Splošno sodišče je v točki 213 izpodbijane sodbe na podlagi svoje presoje dokazov zato ugotovilo – kot je že bilo navedeno v točki 56 te sodbe – da se družba Toshiba na dunajskem sestanku zlasti ob upoštevanju potrditve pravil obveščanja projektov, dogovorjenih z gentlemen's agreement, ni dokončno distancirala od omejevalnega sporazuma.
- 68 Zato je treba šteti, da skuša družba Toshiba z drugim delom tretjega pritožbenega razloga v bistvu Sodišče pozvati, naj presojo dokazov, ki jo je v izpodbijani sodbi opravilo Splošno sodišče, nadomesti s svojo presojo dokazov.
- 69 Ker iz preučitve spornih dokumentov, kot je bilo poudarjeno v točki 58 te sodbe, ni razvidno nikakršno očitno izkrivljanje, je zato treba drugi del tretjega pritožbenega razloga zavriniti.

– Tretji del tretjega pritožbenega razloga

- 70 Družba Toshiba s tretjim delom tretjega pritožbenega razloga v bistvu navaja, da je Splošno sodišče s tem, da je ugotovilo, da je v obdobju od dunajskega sestanka do züriškega sestanka sodelovala pri gentlemen's agreement, ne da bi preverilo, ali se je tega sestanka dejansko udeležila, kršila načelo osebne odgovornosti.
- 71 V zvezi s tem je treba spomniti, da se na podlagi udeležbe podjetja na protikonkurenčnem sestanku vzpostavi domneva o nezakonitosti te udeležbe, za katere izpodbijanje mora to podjetje dokazati javno distanciranje, ki ga morajo kot tako dojemati drugi udeleženci omejevalnega sporazuma (sodba Total Marketing Services/Komisija, C-634/13 P, EU:C:2015:614, točka 21).
- 72 V tem primeru je treba navesti, da je Splošno sodišče v točki 218 izpodbijane sodbe ugotovilo, da so očitki, s katerimi želi pritožnica dokazati, da do züriškega sestanka ni sodelovala pri omejevalnem sporazumu, brezpredmetni.
- 73 Splošno sodišče se je za to ugotovitev s sklicevanjem na svojo presojo iz točk od 205 do 214 izpodbijane sodbe oprlo na okoliščino, da se družba Toshiba na dunajskem sestanku ni distancirala od omejevalnega sporazuma in da so se udeleženci na tem sestanku sporazumeli, da bodo na naslednjem sestanku, to je züriškem sestanku 15. in 16. maja 2003, razpravljali o prihodnjem sodelovanju pritožnice pri gentlemen's agreement.
- 74 Ta ugotovitev je odločilna, saj so na dunajskem sestanku udeleženci tega sestanka, med katerimi je bila družba Toshiba – kot je razvidno iz točke 66 te sodbe – potrdili gentlemen's agreement in pravila obveščanja o projektih, ki so bili zajeti s tem omejevalnim sporazumom.
- 75 V teh okoliščinah je treba ugotoviti, da Splošno sodišče ni napačno uporabilo prava s tem, da je štelo, da udeležba pritožnice na züriškem sestanku ni upoštevna za ugotovitev o nadaljnjem sodelovanju pri omejevalnem sporazumu do zadnjenavedenega sestanka.
- 76 Tretji del tretjega pritožbenega razloga je zato treba zavriniti.
- 77 Zato se tretji pritožbeni razlog v celoti zavrne.

Četrty pritožbeni razlog

Trditve strank

- 78 Družba Toshiba s četrtem pritožbenim razlogom, ki se nanaša na določitev osnovnega zneska globe, navaja, da Splošno sodišče ni pravilno uporabilo točke 18 Smernic iz leta 2006 zlasti glede pojma „upoštevnege geografskega območja (obsežnejšega od EGP)“. Splošno sodišče je za ustrezen odraz teže strank v kršitvi namreč upoštevalo svetovne tržne deleže proizvajalcev močnostnih transformatorjev, čeprav je omejevalni sporazum vključeval le ozemlji EGP in Japonske. Družba Toshiba pa v bistvu meni, da bi moralo Splošno sodišče, ker je bil cilj nezakonitega omejevalnega sporazuma zaščita trgov EGP in Japonske, pri izračunu osnovnega zneska globe upoštevati le tržne deleže na teh ozemljih.
- 79 V nasprotju s preudarki Splošnega sodišča v točki 276 izpodbijane sodbe naj bi bilo upoštevanje tržnih deležev na svetovni ravni utemeljeno, le če ne bi bilo ovir pri vstopu na trg EGP. Če take ovire obstajajo, kar je tako v tem primeru, japonski proizvajalci namreč ne morejo na tem ozemlju realizirati tržnih deležev, ki so enaki tistim na svetovni ravni.
- 80 Družba Toshiba trdi tudi, da je Splošno sodišče, ker ima vsak geografski trg svoje posebnosti, storilo napako, s tem ko je v točki 288 izpodbijane sodbe štelo, da se z uporabljenimi metodami upoštevajo „morebitne ovire pri vstopu, ki bi lahko obstajale na različnih geografskih območjih svetovnega trga“.
- 81 Komisija predlaga, naj se ta pritožbeni razlog zavrne.

Presoja Sodišča

- 82 Družba Toshiba s četrtem pritožbenim razlogom v bistvu uveljavlja napačno razlago točke 18 Smernic iz leta 2006 v delu, v katerem je Splošno sodišče potrdilo analizo Komisije, da v tem primeru „upoštevno geografsko območje (obsežnejše od EGP)“, navedeno v tej določbi, ne vključuje le ozemlji EGP in Japonske, temveč cel svet.
- 83 Navesti je treba, prvič, da je Komisija v okviru uporabe glob, naloženih v skladu s členom 23(2)(a) Uredbe (ES) št. 1/2003, sprejela Smernice iz leta 2006, da bi zagotovila preglednost in nepristranskost svojih sklepov. Namen te določbe je zlasti zagotoviti zadosten odvrčalen učinek globe, ki upravičuje upoštevanje gospodarske moči zadevnega podjetja (sodba Dole Food in Dole Fresh Fruit Europe/Komisija, C-286/13 P, EU:C:2015:184, točka 142). Prav zaželenost tega zadostnega odvrčalnega učinka globe, navedenega v točki 4 Smernic iz leta 2006, namreč upravičuje, da se upošteva finančno zmogljivost sankcioniranega podjetja (glej v tem smislu sodbi YKK in drugi/Komisija, C-408/12 P, EU:C:2014:2153, točka 85, ter Dole Food in Dole Fresh Fruit Europe/Komisija, C-286/13 P, EU:C:2015:184, točka 143).
- 84 Zato mora Komisija v vsakem primeru posebej ob upoštevanju sobesedila in ciljev, ki jih zasleduje ureditev sankcij iz Uredbe št. 1/2003, presoditi zeleni učinek na zadevno podjetje, upoštevajoč promet, ki izraža njegov resničen gospodarski položaj v obdobju, v katerem je prišlo do kršitve (sodba Dole Food in Dole Fresh Fruit Europe/Komisija, C-286/13 P, EU:C:2015:184, točka 144).
- 85 Drugič, spomniti je treba, da točka 13 Smernic iz leta 2006, ki se nanaša na kršitve, katerih geografski obseg ne presega EGP, določa, da se mora za določitev osnovnega zneska globe, ki jo je treba naložiti, uporabiti vrednost prodaje blaga ali storitev, ki jo je opravilo podjetje in je povezana s kršitvijo. Cilj te točke je, da se kot izhodišče za izračun globe, naložene podjetju, vzame znesek, ki odraža gospodarski pomen kršitve in relativno težo tega podjetja v tej kršitvi (glej v tem smislu sodbo Dole Food in Dole Fresh Fruit Europe/Komisija, C-286/13 P, EU:C:2015:184, točka 148).

- 86 Enako, cilj točke 18 Smernic iz leta 2006 v delu, v katerem odstopa od razmejitve geografskega območja, določenega v točki 13 istih smernic, je, da se čim bolj ustrezno odraža teža in gospodarska moč zadevnega podjetja pri kršitvi zaradi zagotovitve zadostnega odvrčalnega učinka.
- 87 V obravnavanem primeru bi bila razlaga pojma „upoštevno geografsko območje (obsežnejše od EGP)“, s katero bi bila upoštevana le ozemlja, na katera se nanaša nezakoniti omejevalni sporazum, v nasprotju s ciljem iz točke 18 Smernic iz leta 2006 ter tudi členom 23(2)(a) Uredbe št. 1/2003.
- 88 Kot navaja Komisija v odgovoru na pritožbo, če bi bila namreč upoštevana le prodaja v EGP, bi se družba Toshiba izognila vsakršni globi, saj ta v referenčnem letu, ki ga je uporabila Komisija, ni opravila prodaje v EGP. Poleg tega, tudi če bi bila upoštevana prodaja na Japonskem, se s tem pristopom ne bi upoštevalo to, da so stranke gentlemen's agreement proizvajalci močnostnih transformatorjev, ki so dejavni na svetovni ravni. Kot je v točki 275 izpodbijane sodbe poudarilo Splošno sodišče, „je bil [namreč] rezultat gentlemen's agreement, da svetovni konkurenčni potencial zadevnih podjetij ni bil uporabljen v korist trga EGP“. Zato omejitev zadevnega geografskega območja na ti ozemlji ne bi ustrezno odražala težo podjetja v omejevalnem sporazumu in ne bi zagotovila odvrčalnost globe.
- 89 Navesti je tudi treba, kot je to storil generalni pravobranilec v točki 153 sklepnih predlogov, da če bi se upoštevali le ozemlji Japonske in EGP, bi to v bistvu vodilo do nagraditve udeležencev gentlemen's agreement za spoštovanje pogojev nezakonitega omejevalnega sporazuma, ki je določal prav to, da stranke ne smejo prodajati na ozemlju druge skupine podjetij.
- 90 Ob upoštevanju navedenega je treba ugotoviti, da Splošno sodišče s tem, da je v točkah 282 in 292 izpodbijane sodbe potrdilo metodologijo izračuna osnovnega zneska glob, ki jo je v tem primeru uporabila Komisija, ni napačno uporabilo prava.
- 91 Na podlagi navedenega je treba četrti pritožbeni razlog zavriniti.
- 92 Glede na vse navedene ugotovitve je treba pritožbo v celoti zavriniti.

Stroški

- 93 Člen 184(2) Poslovnika Sodišča določa, da če pritožba ni utemeljena, Sodišče odloči o stroških. Na podlagi člena 138(1) navedenega poslovnika, ki se na podlagi člena 184(1) tega poslovnika uporablja za pritožbeni postopek, se plačilo stroškov na predlog naloži neuspeli stranki. Ker družba Toshiba ni uspela s pritožbenimi predlogi in je Komisija predlagala, naj se tej družbi naloži plačilo stroškov, ji je treba naložiti plačilo stroškov, ki se nanašajo na to pritožbo.

Iz teh razlogov je Sodišče (drugi senat) razsodilo:

- 1. Pritožba se zavrne.**
- 2. Družbi Toshiba Corporation se naloži plačilo stroškov.**

Podpisi